

לקט שאלות העוסקות בדרכי תצורה: במשקלים / בבסיסים ובצורנים סופיים ובמשמעויותיהם

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ף, מס' 75281

תש"ף

פרק ג: מערכת הצורות

13. א. לפניך כותרת מן העיתון: "**הכחשה והשכחה**".

(1) לשתי המילים שבכותרת יש משקל משותף. ציין אותו. _____

(2) ציין את משמעות המשקל של שתי המילים. _____

14. ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה.

• בחודש אלול נדבר במילים חיוביות, ניצור מילים ב**אַלּוּלִית** מדוברת.

• בחודש אדר ניצור אווירה **פּוֹרְיָמִית**.

(1) את המילה **אַלּוּלִית** במשפט הראשון המציאו ילדים, והיא אינה בשימוש בציבור. בכל זאת אפשר להבין את משמעותה.

כתוב את המשמעות של המילה **אַלּוּלִית** בהקשר של המשפט, והסבר על פי מה קבעת את משמעות המילה (השתמש במושגים מתחום מערכת הצורות).

---

(2) במילה **פּוֹרְיָמִית** יש שני צורנים סופיים.

כתוב אותם, ולכל אחד מהם ציין את משמעות הצורן ואת סוג הצורן.

---

(3) לפניך משפט, ובו מילה מודגשת.

נסענו ב**הִסְעֵית** ("שֵׁאטל") מתחנת הרכבת אל העיר העתיקה.

המילה **הִסְעֵית** נוצרה מבסיס וצורן סופי ית.

מהי דרך התצורה של **הבסיס**, ומהי המשמעות של הצורן הסופי ית במילה זו?

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ף, מס' 75281

15. ב.

לפניך חמישה שמות תואר.

עָצוּם, מְעִיק, מְחַלֵּט, רְאוּתָן, כְּבִיר

(1) העתק את שם התואר שנוצר בדרך של בסיס וצורן סופי.

ג.

לפניך רשימת שמות.

גַּבְאִי, פְּרָשׁ, גְּלָאִי, וְסָת, חֲזָאִי, שְׁנָאִי

(1) מהו המשקל המשותף לכל השמות? (הוסף ניקוד מבחין).

(2) ברשימה באות לידי ביטוי שתי משמעויות של המשקל.

כתוב את שתי המשמעויות, והעתק מן הרשימה דוגמה לכל משמעות.

_____

_____

(3) מבין המילים שלפניך הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

גַּבְאִי, קַנְאִי, גְּלָאִי, חֲזָאִי, שְׁנָאִי

(4) ציין את משמעות המשקל של המילה שהקפת.

16. ג.

לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

המְהוּת של חג הפסח היא חג זיכרון, עֵדוּת ליציאת מצרים, ובו אנו מספרים כי יצאנו מבית עבדים בזְכוּת ברית אבות. טְעוּת לחשוב כי יציאת מצרים תיצרב בזיכרון על ידי עריכת מופעים מעוררי רגושִׁיּוּת.

בטבלה שלפניך מייין את המילים המודגשות בקטע לשתי קבוצות לפי דרך התצורה, וציין בראש כל עמודה את דרך התצורה של המילים שמיינת בה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תש"ף, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

14. ב. לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות שנוצרו בדרך של בסיס וצורן סופי.

- למרות ה**עִיפּוֹת** אנחנו הולכים למסיבה.
- ה**צוֹלָלָן** נשלח לשחרר את העוגן של האונייה.
- העידן ה**נוֹכָחִי** מאופיין בחרדת החמצה.

(1) מה המשותף ל**בסיסים** של שלוש המילים המודגשות?

ה**קף** את התשובה ה**נכונה**.

— הבסיסים הם שמות פעולה.

— הבסיסים הם צורות בינוני.

— הבסיסים שאולים מלעז.

— הבסיסים שייכים לאותו משקל.

(2) ציין את המשמעות של ה**צורן הסופי** בכל מילה על פי ההקשר שלה.

_____ **עִיפּוֹת** _____ **צוֹלָלָן** _____ **נוֹכָחִי** _____

16. ג. המילה **יְשׁוּמוֹן** שחידשה האקדמיה ללשון העברית היא החלופה העברית למילה

אפליקציה, והמילה **צִיָּצוֹן** משמשת כדי לציין אדם המשתמש בטוויטר.

ציין את דרך התצורה של כל אחת מן המילים, ו**פרט** אותה.

יְשׁוּמוֹן דרך התצורה: _____ פירוט: _____

צִיָּצוֹן דרך התצורה: _____ פירוט: _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תש"ף, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

16 ב. לפניך משפט מטקסט 1.

הפער בין שְׁלוּחַ יבשתי לשילוח אווירי מבחינת פליטת גזי חממה הוא עצום.

(1) לפניך ארבע מיילים מודגשות שנגזרו מן השורש ש-ל-ח.

שְׁלוּחַ, שְׁלִיחוֹת, הַשְּׁתַלְחוֹת, הַשְּׁלִיחָה של חבילות מחו"ל נעשתה נפוצה.

(2) לפניך המשפט עם המילה שְׁלִיחָה שבסעיף (1) וכן משפט נוסף ובו המילה שְׁלִיחָה במשמעות אחרת.

ציין ליד כל אחד מן המשפטים את המשקל של המילה שְׁלִיחָה המודגשת בו.

השְׁלִיחָה של חבילות מחו"ל נעשתה נפוצה. משקל: _____

חברתי היא שְׁלִיחָה בלונדון מטעם הסוכנות היהודית. משקל: _____

17 ב. לפניך ארבע מיילים שחידשה האקדמיה ללשון העברית.

מְרְפוּלִית (בלועזית: מינימרקט)

דְּרַגְנוֹעַ – גֶּרֶם חשמלי של מדרגות עולות או יורדות.

מְגִדְנִיָּה (בלועזית: קונדיטוריה)

מְחַנְאוֹת (בלועזית: קמפינג)

(1) מבין ארבע המילים הקף את המילה שלא נוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.

(2) ציין את דרך תצורתה של המילה שלא נוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי. _____

(3) העתק את שלוש המילים האחרות, וציין את משמעות הצורן הסופי שבכל אחת מהן.

המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

פרק ג: מערכת הצורות

12. לפניך קטע קצר, ובו מילים מודגשות. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

אדם נרקיסיסט מלא בחשיבות **עצמית** וה**התנהגות** שלו **מאפיינת** בדרישה להערצה, בקנאה וב**שחצנות**. המנהיגים הנרקיסיסטים חושבים ששמורה להם ה**זכות** לעקוף איסורים מוסריים. את ה**הצלחות** הם נוטים לזקוף לטובתם, ואילו ב**כשלונות** שלהם הם מאשימים אחרים. כמו כן הם דורשים **צינות** עיוור, מבקשים שיחמיאו להם ואינם מסוגלים לקבל **בקורת**.

א. (1) העתק מן הקטע **שתי** מילים מודגשות שבהן התי"ו בסוף המילה שייכת ל**משקל**.

_____ ; _____

• (3) העתק מן הקטע מילה מודגשת שבה התי"ו בסוף המילה היא חלק מ**צורת** גזירה **סופי**.

_____

• כתוב מהי **משמעות הצורה** במילה שהעתקת. _____

16. א. לפניך שלושה משפטים, ובהם מילים מודגשות.

— הציבור מחפש מנהיג שהוא **בצועיסקט**.

— הציבור מעדיף הנהגה שבה ה**מדינאי** מחויב למדיניותו המוצהרת.

— אחד מראשי ממשלת בריטניה היה **בנקאי** בצעירותו.

מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות.

בסיס לועזי וצורת עברי	בסיס עברי וצורת לועזי	בסיס עברי וצורת עברי

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

14. ג. לפניך שלושה שמות ומשמעויותיהם.

חֶלְקִיק – חלק זעיר   עֶגְלָגַל – מעוגל מעט   מְתַקֵּתֵק – מתוק במקצת

(1) מה המשותף למשקלים של השמות מבחינת דרך היצירה שלהם? _____

(2) מה המשותף למשקלים של השמות מבחינת המשמעות שלהם? _____

(3) לפניך שם נוסף: פִּהֶפֶה.

במה דומה שם זה לשמות שבראש הסעיף, ובמה הוא שונה מהם?
_____

15. א. לפניך חידושי מילים של האקדמיה ללשון העברית.

מְקַר (קוֹר), גְּלָגְנוֹעַ (קורקינט ממונע), תְּחַפִּיף (שמפו), מְטַעֵנִית (טנדר)

מְצַלָּה (מנגל, גריל), מְחִיקוֹן (טיפקס), שְׂמֵרָחַם (תרמוס)

(1) בטבלה שלפניך מייין את המילים לפי דרכי התצורה שלהן.

שורש ומשקל (גזירה מסורגת)	בסיס וצורת סופי (גזירה קווית)	הלחם

(2) העתק את המילים שנוצרו בדרך של שורש ומשקל, וכתוב לכל מילה את השורש שלה.
_____
_____

ג. מְקַר או מְקָר?

המילה מְקַר היא המילה התקנית. יש הטוענים כי המילה הייתה צריכה להיות מְקָר.

כתוב שיקול דקדוקי לכל אחת מן הצורות. לכל אחד מן השיקולים הבא דוגמה מתאימה.
_____
_____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ט, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

16. ג. לפניך ארבע מילים הקרובות במשמעותן ומבטאות תכונה.

עָרוֹם, רַמְאִי, תַּכְסִּיטָן, נוֹכֵל

(1) מבין ארבע המילים הקף את המילה שנוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.

(2) מהי דרך התצורה המשותפת לשלוש המילים האחרות? _____

(3) • מבין שלוש המילים האחרות איזו מילה אינה צורת בינוני? _____

• ציין את משקלה _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, חורף תשע"ט, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. א. לפניך רשימת שמות של משחקי ילדים, ובה מילים מודגשות.

אִישׁ תְּלוּי, פֶּרָה עֲנָרֶת, חֲבִילָה עוֹבְרֶת, מְחַבְּוֹאִים,

סִבְתָּא סוֹרְגֶת, צוֹלְלוֹת, דָּג מְלוּחַ

(1) מבין המילים המודגשות, העתק שתי מילים שאינן צורות בינוני, וציין את המשקל של כל מילה.

המילה: _____ המשקל: _____

המילה: _____ המשקל: _____

(2) מבין צורות הבינוני שברשימה העתק רק את צורות הבינוני הסביל. _____

ב. השלם את הקטע שלפניך.

משחקי כדור עדיין נפוצים בימינו.

מן המילה כדור נגזרה המילה כדורי שמשמעותה היא דבר עגול, שנראה כמו כדור.

משמעות צורן הגזירה הסופי במילה כדורי היא _____.

המילה כדורת היא החלופה העברית לבאולינג, והיא נוצרה בדרך של _____.

דרך התצורה של המילים כדוריסל, כדורקל היא _____.

דוגמה למילה נוספת שנגזרה באותה דרך תצורה של המילים כדוריסל, כדורקל היא המילה _____

מטקסט 3, שורה 2.

מן המילה כדור נגזר השורש המרובע כ-ד-ר-ר. השורש המרובע כ-ד-ר-ר נוצר בדרך של _____

_____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

13. א. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת. קרא אותם, וענה על השאלה שאחריהם.

— הַמְלֹנָאִי מתלונן על מחסור בעובדים.

— התעשיינים מעוניינים בַּהֲצָטָרְפוֹת כוח עבודה מקצועי לשוק העבודה.

כתוב את דרך התצורה של אחת משתי המילים המודגשות, והסבר את דרך היווצרותה.

כתוב מהי המשמעות של הצורן הסופי או של המשקל של המילה שבחרת.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 75281

פרק ג: מערכת הצורות

12. ב. לפניך שני שמות המסתיימים ב־Xיות: עֲלִיּוֹנוֹת – הַטְּהָרוֹת

הסבר את ההבדל ביניהם מבחינת דרך התצורה.

13. ב. לפניך מילים מלשון חז"ל: אֶלּוּלִי, אֵיזָהוּ, לְפִיכָךְ

(1) מהי דרך התצורה המשותפת למילים אלה? _____

(2) לפניך רשימה של מילים מחידושי האקדמיה ללשון העברית.

תַצְרֵף (פֶּאזֶל), מַעֲבֵדֵן (לְבוּרְנֵט), מְעוֹנוֹעַ (קרוון), עֲלִילוֹן (קומיקס),

תַקְלִיטוֹר (קומפקט דיסק), רְגִשָׁת (אלרגייה)

• **הקף** רק את המילים שדרך התצורה שלהן היא דרך התצורה שצינת בסעיף **ב(1)**.

• בחר **בשתי** מילים **שלא** הקפת ודרכי התצורה שלהן שונות זו מזו.

העתק את שתי המילים שבחרת, וציין את דרך התצורה של כל אחת מהן.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשע"ח, מס' 11281

פרק ג: מערכת הצורות

15. א. לפניך צירופים, ובהם מודגשים שמות עצם במשמעות בעלי תפקיד או בעלי מקצוע.
חִילִים משוחררים, מוֹרִים צעירים, מְהַנְדְּסִים בתחילת דרכם, רוֹפְאִים ותיקים,
מְמַחִים בתחום המתמטיקה, קְרִינִים בטלוויזיה, מְנַהֲלִים של מפעלים
(1) העתק רק את השמות הנוטים במשקלי הבינוני.
-
-

- (2) ציין את המשקלים של שמות העצם האחרים.
-

ב. לפניך משפט ובו צורות בינוני.

למה מעסיקים בישראל אינם מעסיקים עובדים מבוגרים?
ציין מעל כל צורת בינוני במשפט את חלק הדיבור שהיא שייכת לו: שם עצם, שם תואר או פועל.